

หลักสูตรการมัดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ

จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอท่าตูม

ความเป็นมา

สกร.อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดในภาคอีสานที่มีวัฒนธรรมการทอผ้ามานาน และได้สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจนเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่โดดเด่น ยิ่งหากได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วจะค้นพบเหตุผลหลายประการที่สนับสนุนในเรื่องการทอผ้าไหมที่เป็นเอกลักษณ์ของสุรินทร์ ในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมประเพณี การทอเส้นไหม ลวดลายผ้าไหม และกรรมวิธีการทอ ตลอดจนการใช้ผ้าไหมในโอกาสต่าง ๆ และยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป

สกร.อำเภอท่าตูม ได้มีการสำรวจความต้องการในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าตูมกลุ่มเป้าหมายเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของประชาชนในเขตอำเภอท่าตูมโดยได้มอบหมายให้ ครู กศน.ตำบลนำแบบสำรวจความต้องการด้านอาชีพให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอท่าตูม ประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการอาชีพที่หลากหลาย ซึ่ง สกร.อำเภอท่าตูมได้นำมาวิเคราะห์ จัดทำหลักสูตร เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ สรุปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในอาชีพการมัดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ จึงได้จัดทำหลักสูตร ขึ้น

ลักษณะเด่นของผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์

๑. มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ โดยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากกัมพูชา และลวดลายที่บรรจงประณีต ซึ่งล้วนมีที่มาและความหมายอันเป็นมงคล
๒. นิยมใช้ไหมน้อยในการทอ ซึ่งไหมน้อยคือไหมที่สาวมาจากเส้นใยภายในรังไหม มีลักษณะนุ่ม เรียบเงางาม
๓. นิยมใช้สีสันทตามความต้องการของตลาด ในการย้อมไหม ทำให้มีสีสดใสมีลักษณะเฉพาะ คือ สีสันสดใสโดดเด่นของลวดลาย เช่น สีแดง สีเขียว สีฟ้าสีเหลือง
๔. ฝีมือการทอ จะทอแน่นมีความละเอียดอ่อนในการทอและประณีต รู้จักผสมผสานลวดลายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แสดงถึงศิลปะที่สวยงามกว่าปกติ
๕. แต่เดิมนั้นการทอผ้าไหมของชาวบ้านทำเพื่อไว้ใช้เอง และสวมใส่ในงานทำบุญและงานพิธีต่างๆ

หลักการของหลักสูตร

๑. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในการใช้เส้นไหมสีเหลืองในการทอ ซึ่งจะช่วยให้ผ้ามีความนุ่มพลิ้วน่าสวมใส่
๒. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในการประยุกต์ลวดลาย และสีย้อม ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
๓. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบการขายที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการมัดย้อมไหม ของอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้เสริม เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ต่อยอดอาชีพเดิม
๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
๓. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ
๔. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าไหมของชาวอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

๑. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ

๒. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

ระยะเวลาเรียน รวม ๔๐ ชั่วโมง แบ่งเป็น

ภาคทฤษฎี จำนวน ๘ ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ จำนวน ๓๒ ชั่วโมง

การจัดกระบวนการเรียนรู้

๑. จัดกิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการคิดเป็น และความเป็นไปได้ รวมทั้งการศึกษาหาความรู้ เรื่อง การมดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ ได้รับความรู้และฝึกทักษะในการพัฒนาฝีมือให้เกิดความชำนาญส่งเสริมและต่อยอดด้านอาชีพ เพื่อพัฒนาผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในด้านอาชีพของกลุ่มเป้าหมายและเป็นการช่วยเหลือด้านอาชีพผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙

๒. ฝึกทักษะการมดย้อมไหมเบื้องต้น

- เรียนรู้จากวิทยากร

- เรียนรู้ด้วยตนเอง จากสื่อใบความรู้ เรื่อง การมดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ

- เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

สื่อการเรียนการสอน

๑. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร/แผ่นพับ เรื่องการมดย้อมไหม

๒. ใบความรู้ / ใบงานเรื่องการมดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ

๓. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ <https://www.youtube.com/watch?v=sSBwmA๘UKjs> การมดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ

๔. สื่อบุคคล / ภูมิปัญญา/แหล่งเรียนรู้

๕. ใบความรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมดย้อมไหม

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อบุคคล วิทยากร

๗. พบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๘. อุปกรณ์ประกอบการฝึกทักษะอาชีพ

การวัดและประเมินผล

๑. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ(๒๐)

๒. ทักษะการปฏิบัติ(๔๐)

๓. คุณภาพของผลงานการปฏิบัติ(๔๐)

การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๒. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

๓. มีผลงานที่มีคุณภาพตรงตามหลักการของหลักสูตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ความเข้าใจ เทคนิคการมัดย้อมใหม่และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

๒. ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดลาย การย้อมสี ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๓. เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

๔. เป็นการสืบสานวัฒนธรรมการมัดย้อมใหม่จากสี่ธรรมชาติ

รายละเอียดโครงการสร้างการมัตย์อ้อมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑. ช่องทางการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่	๑ อธิบายความสำคัญในการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่ได้ ๒ อธิบายความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่ ได้แก่ การวางแผนและการบริหารจัดการ การหาแหล่งเงินทุนความต้องการของตลาด และ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ได้	๑ ความสำคัญในการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่ ๒ ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่ ๒.๑ การวางแผนและบริหารจัดการ ๒.๒ แหล่งเงินทุนและการจัดหาเงินทุน ๒.๓ ความต้องการของตลาด ๒.๔ ช่องทางการจัดจำหน่าย	๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่อต่าง ๆ สถานประกอบการ สื่อของจริง ภูมิปัญญาในชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการประกอบอาชีพ ที่มีความเป็นไปได้ในชุมชน ๒. วิเคราะห์อาชีพจากข้อมูลต่าง ๆ	๒	-
๒. ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง	๒.๑ สามารถจัดหาแหล่งเรียนรู้ได้ ๒.๒ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้	๒.๑ สถานประกอบการเกี่ยวกับการมัตย์อ้อมใหม่ ๒.๒ ร้านค้าหรือตัวแทนในการจำหน่ายผลผลิต ๒.๓ เครือข่ายกลุ่มทอผ้าไหม ๒.๔ การตัดสินใจเลือกอาชีพ ๒.๕ ความต้องการของตลาด ๒.๖ สถานประกอบการ เครือข่าย กลุ่ม องค์กร ที่ประสบผลสำเร็จ	๑. ศึกษาดูงานในสถานประกอบการ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตัดสินใจเลือก ๒. ผู้เรียนตัดสินใจเลือกอาชีพ	๑	-
๓. ทักษะการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ	๑. อธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมัตย์อ้อมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ ได้ ๒. อธิบายประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมผ้าไหมสุรินทร์ได้ ๓. อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่ได้	๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมัตย์อ้อมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ ๒. ประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมผ้าไหมสุรินทร์ กระบวนการและรูปแบบการมัตย์อ้อมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ ๓. ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการมัตย์อ้อมใหม่	๑. ทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และพื้นฐานของผู้เรียน ๒. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมัตย์อ้อมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ ๓. อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔. จัดทำแผนการฝึกทักษะการมัตย์อ้อมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ ๕. วิทยากรบรรยายและสาธิต	๒	

รายละเอียดโครงการสร้างการมัตย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนภวีฯ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๔. การเตรียมวัตถุดิบ ส่วนประกอบและการมัดย้อมไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนภวีฯ	<p>๑. สามารถเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบได้แก่ ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอ การเลือกเส้นไหม วัตถุดิบและส่วนประกอบได้</p> <p>๒. สามารถอธิบายการฟอกไหมได้แก่ วัตถุประสงค์ของการฟอกไหม วัสดุและอุปกรณ์ของการฟอกไหม ขั้นตอนการฟอกไหม และข้อควรระวังในการฟอกไหม ได้</p> <p>๓. สามารถอธิบายการกักไหม/การแกว่งไหม ได้แก่ จุดประสงค์ของการกักไหม/การแกว่งไหม วัสดุและอุปกรณ์ วิธีการกักไหม/การแกว่งไหม และ ข้อควรระวังในการกักไหม/การแกว่งไหม ได้</p> <p>๔. สามารถอธิบายและสาธิตการเตรียมเส้นไหมพุ่ง/ไหมยืน ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมพุ่ง/ไหมยืน การออกแบบลายฯ และการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง ได้</p> <p>๕. สามารถอธิบายและสาธิตการคั่นเส้นไหม ได้แก่ จุดประสงค์ของการคั่นไหม วัสดุและอุปกรณ์ วิธีการคั่น และข้อควรระวังในการคั่นไหม ได้</p>	<p>๑. ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอ</p> <p>๑.๑ การเลือกเส้นไหม</p> <p>๑.๒ วัตถุดิบและส่วนประกอบ</p> <p>๒. การฟอกไหม</p> <p>๒.๑ วัตถุประสงค์ของการฟอกไหม</p> <p>๒.๒ วัสดุและอุปกรณ์ของการฟอกไหม</p> <p>๒.๓ ขั้นตอนการฟอก</p> <p>๒.๔ ข้อควรระวังในการฟอกไหม</p> <p>๓. วิธีการกักไหม/การแกว่งไหม</p> <p>๓.๑ ข้อควรระวังในการกักไหม/การแกว่งไหม</p> <p>๓.๒ การเตรียมเส้นไหมพุ่ง/ไหมยืน</p> <p>๔. ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมพุ่ง/ยืน</p> <p>๔.๑ การออกแบบลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนภวีฯ</p> <p>๔.๒ การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง</p> <p>๕. การคั่นเส้นไหม</p> <p>๕.๑ จุดประสงค์ของการคั่นไหม</p> <p>๕.๒ วัสดุและอุปกรณ์</p> <p>๕.๓ วิธีการคั่นไหม</p>	<p>๑. วิทยากรบรรยายและสาธิต</p> <p>๒. ฝึกปฏิบัติจริง</p> <p>๓. ทดสอบหลังเรียน</p> <p>๔. ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองหลังเรียนอย่างต่อเนื่อง</p>	๑	๓๒

รายละเอียดโครงสร้างการมด्योंมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	๖.สามารถอธิบายวัสดุอุปกรณ์วิธีการมดลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ การมด्योंมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ และข้อควรระวังในการมดลายการย้อมสีไหม และการตรวจสอบความถูกต้องของลวดลายได้	๕.๔ ข้อควรระวังในการค้นไหม ๖.การมด्योंมใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ ๖.๑ วัสดุอุปกรณ์ ๖.๒ วิธีการมดลาย/ขั้นตอน/การย้อมสีไหมลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวรีฯ ๖.๓ ข้อควรระวังในการมดลายและการย้อมสีไหม ๖.๔ การตรวจสอบความถูกต้องของลวดลาย			
๕. การบริหารจัดการอาชีพ	๑.สามารถบริหารจัดการอาชีพการทอผ้าไหม ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ และการลดต้นทุนการผลิต ได้	๕. การบริหารจัดการอาชีพ ๕.๑ การบริหารจัดการอาชีพการมด्योंมใหม่ ๕.๒ การดูแลรักษาคุณภาพของสีที่ใช้ในการมด्योंมใหม่ ๕.๓ การลดต้นทุนในการผลิตของการมด्योंมใหม่ ๕.๔ การเพิ่มมูลค่าสินค้า ๕.๔.๑ การแปรรูป ๕.๔.๒ การออกแบบ ๕.๔.๓ การประยุกต์ใช้	๑.การบริหารจัดการจัดให้ผู้เรียน ๑.๑ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ๑.๒ วิทยากรบรรยายการกำหนดและควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ ๑.๓ ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์การลดต้นทุนการผลิตแต่คุณภาพคงเดิม ๑.๔ วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและมีแนวทางในการจัดการความเสี่ยง	๑	

รายละเอียดโครงสร้างการมด्योंใหม่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวารีฯ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๖.การจัดการตลาด	๑. สามารถจัดการการตลาด ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูลลูกค้า/คู่แข่งทางการตลาด การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขายด้วยกระบวนการบัญชีครัวเรือนและการบริการและการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ได้ ๒.สามารถจัดการความเสี่ยง ได้แก่ วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการมด्योंใหม่และการแก้ปัญหาความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม ได้	๑. ทำฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ/คู่แข่งทางการตลาด ๑.๑ ประชาสัมพันธ์ ๑.๒ ส่งเสริมการขายและการบริการด้วยกระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือน ๑.๓ การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ๑.๔ จัดการความเสี่ยง ๒. วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการมด्योंใหม่ แก้ปัญหาความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการมด्योंใหม่		๑	
รวม				๘	๓๒

หมายเหตุ สถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

ลงชื่อ.....ผู้เขียนหลักสูตร
(*ภอญญา สัมภาษณ์*)
วิทยากรผู้สอน

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจหลักสูตร
(*นางรุ่งนภา ชูเชิด*)
ครูอาสาสมัครฯ

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบหลักสูตร
(*นายณรงค์ศักดิ์ นามวิชา*)
เจ้าหน้าที่แผนงานและโครงการ

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติหลักสูตร
(*นางพรรณณี ชุบขุนทด*)
ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอท่าตูม
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา สกร.อำเภอท่าตูม
ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้